

внутрішніх процесів та наявність границь, що відділяють підприємство від зовнішнього оточення; юридичне оформлення (державна реєстрація), наявність та недоторканність майна;

◆ ініціативність – вільний вибір виду діяльності та виду продукції, спроможність здійснювати підприємницьку діяльність за власним бажанням та на власний ризик;

◆ економічна самостійність – спроможність відшкодувати всі затрати підприємства за рахунок його доходів та генерувати позитивний фінансовий результат як власне джерело подальшого розвитку;

◆ відповідальність – спроможність нести обов'язки та відповідати за своїми боргами перед кредиторами.

Цільові ознаки:

◆ цілеспрямованість – спроможність формування цілей діяльності підприємства та прагнення їх досягти;

◆ холізм – наявність спільних цілей, які мають бути формалізовані, агреговані та зіставлені за їхньою відносною важливістю щодо досягнення загальної мети.

Структурні ознаки:

◆ складність – наявність значної кількості та різноманітності зв'язків як між елементами внутрішньої структури підприємства, так і із зовнішнім середовищем;

◆ ієрархічність (підпорядкованість) – наявність в організаційній структурі вертикальних рівнів управління (вищого, середнього, нижчого);

◆ поліархічність – наявність горизонтальної координації, за якою взаємодіють працівники, що не підпорядковані один одному і стоять на одному ієрархічному рівні або мають однакову посаду.

В узагальненому вигляді підприємство постає у якості відкритої ієрархічно-полархічної інтеграційної цілісності, що має певну свободу вибору форм діяльності, складається із сукупності функціональних елементів, зв'язків між ними та діє задля досягнення встановлених соціально-економічних цілей у певні строки та в конкретних умовах під впливом чинників як внутрішнього, так і зовнішнього середовища в очікуванні вигоди у різних її формах на користь власників та представників контактних аудиторій. Виявлені характерні особливості підприємства ще раз підкреслюють складність та багатогранність цього феномену та дозволяють сформулювати більш просторе уявлення про умови та мету його існування.

Література

1. Брызгалин А. В. Понятие и сущность субъекта предпринимательской деятельности как участника гражданско-правовых отношений / А. В. Брызгалин // Правоведение. – № 1. – С. 73-76.

2. Господарський кодекс України. Чинне законодавство зі змінами та доповненнями станом на 1 вересня 2012 р.: (офіційний текст).- К.: Вид. Паливода А.В., 2012. –212 с.

3. Прущак О. В. Устойчивость развития продовольственного комплекса региона: теория, методология, практика : дисс. ... докт. экон. наук : 08.00.05 / О. В. Пруща. – Саратов : Саратов. гос. соц.-экон. ун-т, 2003. – 339 с

4. Шнейдер А. Эволюция компаний / А. Шнейдер // Менеджмент и менеджер. – 2003. – № 6. – С. 4-11.

УДК 346.3

Тимошук І.О.,
студентка,

Національний університет ДПС України, м. Ірпінь
Науковий керівник: Мілімко Л.В., к.ю.н., доцент

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВІДНОСИН У СФЕРІ ОРЕНДИ ЗЕМЕЛЬНИХ ДІЛЯНОК СУБ'ЄКТАМИ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Поряд із зобов'язаннями з передачі земельних ділянок у власність вітчизняним законодавством передбачається зобов'язання по передачі землі в користування. Ці зобов'язання становлять самостійну групу правовідносин, особливістю яких є їх строковий характер і збереження за первісним власником права власності або іншого речового права на земельну ділянку [8]. Крім того, актуальність теми зумовлена тим, що оренда, зберігаючи за власником право верховного розпорядження, припускає передачу орендарю господарських компетенцій управління, володіння, користування земельною ділянкою, внаслідок чого у нього виникає економічний інтерес по його ефективному використанню.

Серед сучасних наукових досліджень, присвячених окремим аспектам оренди земель, належить виділити праці В.І.Андрейцева, І. А. Дмитренка, П. Ф. Кулинича, В.В.Носіка, О.О.Погрібного, В.І.Семчика, Н. І. Титової, В. І. Федоровича, М. В. Шульги, В. В. Янчука, В. З. Янчука та інших науковців.

Орендні земельні відносини тісно пов'язані з відносинами земельної власності та з аграрною діяльністю. З огляду на це важливе вихідне значення для подальшої законодавчої регламентації оренди земель ЗК України має стаття 14 Конституції України, яка гарантує право власності на землі та правомірно оголошує їх "основним національним багатством" [1].

Відносини, пов'язані з орендою землі, регулюються низкою законодавчих та підзаконних нормативно-правових актів, серед яких основним є Закон України "Про оренду землі" від 06.10.98 р., а також договором оренди землі.

Об'єктами оренди є земельні ділянки, або частини земельних ділянок, що перебувають у власності громадян, юридичних осіб, комунальній або державній власності із земель усіх категорій визначених ст. 19 ЗК України [2].

Крім того, на нинішньому етапі розвитку земельних відносин об'єктом оренди є право на земельну частку (пай). Відносини, щодо оренди права на земельну частку (пай) регулюються Указом Президента України "Про невідкладні заходи щодо прискорення земельної реформи у сфері сільськогосподарського виробництва" від 10 листопада 1994 р., ЗК України, указами Президента України "Про прискорення земельної реформи" та "Про порядок паювання земель, переданих у колективну власність сільськогосподарським підприємствам і організаціям" від 8 серпня 1995 р., Постановою Кабінету Міністрів України "Про затвердження Порядку реєстрації договорів оренди земельної частки (паю)" від 24.01.2000 р.

Орендодавцями земельних ділянок є сільські, селищні, міські ради в межах їх повноважень; районні, обласні ради та Верховна Рада Автономної Республіки Крим у межах повноважень, визначених законом; районні, обласні, Київська і Севастопольська міські державні адміністрації, Рада міністрів Автономної Республіки Крим та Кабінет Міністрів України в межах повноважень, визначених законом [3].

Надання земельних ділянок в оренду здійснюється на основі договору. Одним з істотних умов договору оренди земельної ділянки є предмет договору, тобто сторони повинні чітко визначити місце розташування земельної ділянки (адреса земельної ділянки), її цільове призначення, межі, кадастровий номер та інші ознаки, які дозволять точно ідентифікувати земельну ділянку. При відсутності цих даних у договорі умова про об'єкт вважається неузгодженою і, отже, договір не вважається укладеним [4].

Так, згідно зі статтею 123 ЗК України, юридична особа, зацікавлена в одержанні земельної ділянки у користування із земель державної або комунальної власності, звертається з відповідним клопотанням до відповідної державної адміністрації або місцевої ради. До клопотання про відведення земельної ділянки додаються матеріали, передбачені частиною 15 статті 151 цього Кодексу, а саме документи, що обґрунтовують її розмір, призначення та місце розташування.

Названа стаття ЗК України лише на перший погляд встановлює порядок та строки вирішення питання про оренду землі. Так, відсутність в цій статті (та й у всьому Кодексі) конкретного способу захисту при порушенні органами місцевого самоврядування або органами виконавчої влади такого строку або взагалі ігнорування обов'язку щодо прийняття негативного для ініціатора оренди рішення, нівелює його право на судовий захист.

Як вказано вище, відмова органів місцевого самоврядування або органів виконавчої влади у наданні земельної ділянки в користування або залишення клопотання без розгляду в установленний строк може бути оскаржено в судовому порядку. При цьому в статті не зазначено, яким саме способом оскаржується така відмова: чи то визнанням бездіяльності таких органів незаконною; чи то спонуканням до прийняття рішення. Проте і в першому, і в другому випадках порушені права особи в кінцевому підсумку не поновлюються, оскільки існує реальна загроза повторної бездіяльності або прийняття негативного рішення зазначеними вище органами. У випадку подальшого оскарження самого негативного рішення та визнання його судом недійсним, відсутня ймовірність прийняття в подальшому позитивного рішення про передачу земельної ділянки в оренду [5].

Деякі норми надають акту фіксації угоди публічний характер. З цим пов'язаний державний контроль за її утриманням в інтересах обороту і третіх осіб, допомогу сторонам у з'ясуванні правових наслідків злочинів, скоєних ними юридичних дій, а також інформація зацікавлених осіб про здійснені угоди.

Разом з тим будь-яка додаткова вимога до форми договорів об'єктивно призводить до ускладнення й уповільнення процедури укладення договору, і, як правило, викликає додаткові витрати по їх оформленню.

Таким чином правове регулювання оренди землі потребує подальших наукових опрацювань в напрямку їх удосконалення, особливо що-

до оренди земель публічної власності, користувачами яких, переважно, суб'єкти господарювання.

Література

1. Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року. – К.: Україна, 1996.
2. Земельний кодекс України від 25.10.2001 № 2768-III// [Електронний ресурс] – Режим доступу:<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2768-14>
3. Земельне право України: Підручник / За ред. М. В. Шульги. – К.: Юрінком Інтер, 2009. – 368 с.
4. Управління земельними ресурсами. / За ред. д. е. н., проф. В. Г. В'юна. – Миколаїв: МФ НаУКМА, 2002. – 316 с.
5. Комарова О. С. Окремі проблемні аспекти порядку залучення земельних ділянок комунальної форми власності в господарський обіг / О. С. Комарова // Економіка та право. – 2010. – № 3 (28). – С. 132-135.

УДК 346 (043.20)

Турянська А.Я.,
курсант,

Національний університет ДПС України, м. Ірпінь
Науковий керівник: Мілімко Л.В., к.ю.н., доцент

ГОСПОДАРСЬКІ ДОГОВІРНІ ВІДНОСИНИ ЯК МІЖГАЛУЗЕВИЙ ІНСТИТУТ

Основу правового регулювання господарських договірних відносин в основному становить загально дозвільний тип правового регулювання, але для підтримання правопорядку у сфері економіки, забезпечення публічних потреб в певних товарах, роботах, послугах, захисту економічно слабкішої сторони в договорі використовуються елементи імперативного типу правового регулювання. На Господарські договори поширюються загальні положення цивільного права, проте через специфіку відносин, що складаються у процесі здійснення господарської діяльності, здебільшого правове регулювання господарських договорів здійснюється через спеціальне законодавство. Тому слід розглядати господарське договірні відносини як окремий міжгалузевий інститут цивільного та господарського права.

В Господарському та Цивільному кодексах України знайшли закріплення норми які регулюють загальні положення про господарські та цивільно-правові договори.

Слід відзначити, що законодавством ряду зарубіжних країн, які належать як до континентальної системи права, так і до системи загального права, розмежування господарського (комерційного) договору і договору цивільно-правового проводиться як за суб'єктами, так і за спрямованістю договору.

Якщо проводити розмежування за специфікою суб'єкта то можна виявити ряд ознак саме суб'єкта господарського договору, як суб'єкта господарювання.

- виробничий (господарський) характер діяльності суб'єкта;
- наявність у суб'єкта майна господарського призначення, відокремленого від майна інших суб'єктів господарювання та закріпленого за ним на визначеному правовому титулі;
- наявність у суб'єкта господарської правосуб'єктності.

Визначальна відмінність між цивільно-правовими і господарськими договорами полягає в неоднаковому застосуванні принципу свободи договору. Так, якщо відповідно до ст. 627 ЦК сторони є вільними в укладенні договору і виборі контрагента, то згідно з ч. 3. ст. 179 ГК укладення господарського договору є обов'язковим для сторін, якщо він заснований на державному замовленні, виконання якого є обов'язком для суб'єкта господарювання у випадках, передбачених законом, або існує пряма вказівка закону щодо обов'язковості укладення договору для певних категорій суб'єктів господарювання чи органів державної влади або органів місцевого самоврядування.

Найбільш доцільно, для відображення цього обмеження у договірних відносинах, можна розглянути господарсько-договірні відносини за участю держави, оскільки для державних органів, що виконують відповідні функції у договірних відносинах (продавця державного майна, орендодавця, концесієдавця, державного замовника тощо) укладання до господарських договорів дозволяється лише в межах компетенції, визначеної законодавством; для суб'єктів господарювання, які зобов'язані в силу закону укладати відповідні договори із врахуванням встановлених застережень.

Слід також враховувати, що сторони цивільно-правового договору (за браку заборони в ЦК) вправі відступити від положень ЦК і врегулювати свої відносини на власний розсуд. Сторони господарського догово-